

Sygn. akt IV CSK 697/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Z. W.

przeciwko Spółdzielczej Kasie [...]

w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 lipca 2016 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 maja 2015 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w pkt I ppkt 1 w części uwzględniającej powództwo, a w pkt I ppkt 2 oraz w pkt II i IV w całości i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 października 2014 r., Sąd Okręgowy w G. zasądził od strony pozwanej Spółdzielczej Kasy [...] na rzecz powoda Z. W. kwotę 156 060,51 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 109 224,72 zł od dnia 21 października 2005 r. do dnia zapłaty i od kwoty 46 835,79 zł od dnia 6 lutego 2008 r. do dnia zapłaty, odrzucił pozew w zakresie kwoty 40 zł i umorzył postępowanie co do kwoty 7 104,04 zł. Ponadto zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 7 538,32 zł i 8 857,07 zł tytułem kosztów procesu.

W uzasadnieniu ustalił, iż strony łączyła umowa z dnia 15 grudnia 1999 r., na mocy której pozwana zleciła powodowi prowadzenie w jej imieniu postępowań sądowych i egzekucyjnych w zakresie dochodzenia roszczeń wynikłych z prowadzonej przez nią działalności kredytowo - pożyczkowej. Koszty adwokackie miały być wypłacane powodowi w terminie 7 dni od dnia zapłacenia bądź wyegzekwowania ich od dłużników, przy czym wszelkie kwoty wyegzekwowane po przekazaniu sprawy do powoda miały być zaliczone w pierwszej kolejności na koszty adwokackie. Każda ze stron mogła wypowiedzieć tą umowę na trzy miesiące naprzód, a do spraw, w których postępowanie zostało podjęte przed dokonaniem wypowiedzenia, miały zastosowanie postanowienia paragrafów poprzedzających.

W ramach tej umowy strona pozwana zleciła powodowi prowadzenia ponad tysiąc spraw, w tym 130, co do których zapłaty wynagrodzenia dochodzi niniejszym pozwem. W tych sprawach suma zasądzonych kosztów zastępstwa prawnego (procesowego, klauzulowego i egzekucyjnego) wyniosła 265 182,50 zł, z czego powód wyegzekwował i otrzymał 62 286,19 zł. Nadto na rachunek strony pozwanej z tytułu zasądzonych kosztów procesu wpłynęła kwota 109 224,72 zł, z czego 37 747,86 zł od dnia 1 stycznia 2011 r. Natomiast kwota 93 671,59 zł nie została w ogóle wyegzekwowana.

Strona pozwana wypowiedziała umowę ze skutkiem na dzień 20 października 2005 r. Do tego dnia powód zwrócił jej akta wszystkich prowadzonych przez niego spraw, a skuteczność egzekucji wyniosła ponad 50%.

Pismami z dnia 20 i 21 października 2005 r. oraz 9 lutego 2006 r. powód zwrócił się do pozwanej o zajęcie stanowiska w przedmiocie rozliczenia należnych mu kosztów zastępstwa procesowego. Strona pozwana dokonywała na rzecz powoda zapłaty wynagrodzenia jedynie wówczas, gdy samodzielnie ustalił, w których sprawach koszty zastępstwa procesowego zostały całkowicie bądź częściowo spłacone.

Strona pozwana zbyła na rzecz A. sp. z o.o. wierzytelności wynikające z uzyskanych przez powoda na rzecz pozwanej tytułów wykonawczych, w tym kosztów zastępstwa procesowego i egzekucyjnego.

W dniu 19 października 2007 r. powód złożył w Sądzie Rejonowym w G. wniosek o zawezwanie strony pozwanej do próby ugodowej w sprawie o zapłatę wynagrodzenia w kwocie 1 067 073,58 zł, z ustawowymi odsetkami od dnia 21 października 2005 r. do dnia zapłaty. Na wyznaczone w dniu 5 lutego 2008 r. posiedzenie w tej sprawie, strona pozwana nie stawiła się. W związku z tym, pismem z dnia 6 maja 2008 r. powód ponownie wezwał pozwaną do zapłaty tej kwoty z odsetkami.

Z kolejnymi wnioskami o zawezwanie strony pozwanej do próby ugodowej powód wystąpił w dniu 19 października 2009 r., 18 października 2011 r. i 17 października 2013 r.

W sprawie IX GC ...2/11, Sąd Okręgowy w G. prowadził proces w sprawie z powództwa powoda przeciwko pozwanej o zapłatę części wynagrodzenia za zastępstwo procesowe objęte wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej. Wyrokiem z dnia 3 października 2012 r. zasądził na rzecz powoda kwotę 21 736,71 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 października 2005 r. W wyniku apelacji stron Sąd Apelacyjny (sygn. akt I ACa .../13) częściowo zmienił wyrok Sądu Okręgowego, ale uznał roszczenie powoda co do zasady.

Sąd pierwszej instancji podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia roszczeń uznał za bezzasadny i podzielił stanowisko Sądu

Apelacyjnego wyrażone w sprawie I ACa .../13, iż przepisy k.c. nie zabraniają wielokrotnego korzystania z instytucji zawezwania do próby ugodowej i wobec tego brak podstaw do przyjęcia, że tylko pierwsze zawezwanie do próby ugodowej powoduje przerwę biegu przedawnienia. Wskazał, że strona pozwana nie wykazała, aby kwota 31 246, 30 zł kosztów zastępstwa procesowego została wpłacona przez dłużników jeszcze przed rozwiązaniem umowy. W konsekwencji jeśli z zasądzonej kwoty kosztów zastępstwa procesowego w 130 sprawach wpłynęła na rachunek strony pozwanej kwota 171 510,91 zł, zaś powodowi wypłaciła kwotę 62 286,19 zł, to należy mu się różnica w kwocie 109 224,72 zł, która zdaniem Sądu pierwszej instancji stała się wymagalna w dniu 21 października 2005 r., gdyż powód w związku ze zwrotem stronie pozwanej akt nie miał możliwości uzyskania wiedzy w kwestii dat wpływu należności z tego tytułu na konto pozwanej.

Jeżeli chodzi o kwotę, która nie została wyegzekwowana, czyli 93 671,59 zł (265 182,50 - 171 510,91), to z racji tego, że łącząca strony umowa nie regulowała kwestii wynagrodzenia za dokonane przez powoda do czasu jej rozwiązania czynności oraz wobec faktu, że przestała obowiązywać z dniem 20 października 2005 r., co spowodowało, że powód nie miał już faktycznych i prawnych możliwości, aby w dalszym ciągu prowadzić egzekucje przeciwko dłużnikom strony pozwanej, Sąd Okręgowy zastosował przepis art. 746 § 1 zd. 2 k.c. i określił należne powodowi wynagrodzenie za dotychczasowe czynności w wysokości 50% z tej kwoty, czyli 46 835,79 zł, której wymagalność ustalił na dzień 6 lutego 2008 r. tj. zgodnie z datą doręczenia stronie pozwanej zawezwania do próby ugodowej. W tej kwestii również powołał się na stanowisko prawne Sądu Apelacyjnego w sprawie I ACa .../13.

W wyniku apelacji strony pozwanej Sąd Apelacyjny, zaskarżonym wyrokiem zmienił wyrok Sądu Okręgowego odnośnie do rozstrzygnięcia o odsetkach i kosztach procesu, w ten sposób, że ustawowe odsetki od kwoty 31 246,30 zł zasądził od dnia 21 października 2005 r., a od kwoty 124 814,21 zł od dnia 6 lutego 2008 r., oddalając w pozostałej części roszczenie odsetkowe w zakresie, w jakim zostało uwzględnione przez Sąd Okręgowy, a także obniżył kwotę zasądzonych na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego z kwoty 8 857,07 zł do kwoty

3 507,43 zł. Ponadto zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 700 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji. W ramach zarzutów skierowanych przeciwko podstawie faktycznej rozstrzygnięcia, wyjaśnił, że Sąd Okręgowy oceniając przedstawione przez stronę pozwaną dowody na okoliczność, że kwota 31 246,30 zł wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego należnych powodowi wpłynęła na jej rachunek wcześniej niż 2 lata przed zawezwaniem do próby ugodowej, nie naruszył reguł wskazanych w przepisie art. 233 § 1 k.p.c.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy ustalając na podstawie art. 746 § 1 k.c. kwotę 46 835,80 zł odpowiadającą połowie zasądzonych, a nie wyegzekwowanych w jakiegokolwiek części kosztów zastępstwa procesowego nie wkroczył w sferę, dla rozstrzygnięcia której konieczne byłyby wiadomości specjalne. Wobec tego nie zachodziła też potrzeba przeprowadzenia przez Sąd z urzędu dowodu z opinii biegłego sądowego w celu wyliczenia należnego powodowi wynagrodzenia za czynności, których dokonał na rzecz pozwanej do czasu rozwiązania umowy.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia wskazał, że kolejne wnioski powoda o zawezwanie strony pozwanej do próby ugodowej były nakierowane na dochodzenie roszczenia. Powód nie miał obowiązku antycypowania, iż po pierwszym wniosku złożonym w dniu 19 października 2007 r., pozwana nie będzie zainteresowana zawarciem ugody. W korespondencji przedprocesowej konsekwentnie domagał się zasądzenia należności opiewających na kwotę ponad miliona złotych i miał prawo zadecydować, iż celem minimalizacji kosztów ewentualnego postępowania rozpoznawczego uzyska swe roszczenie w drodze ugody. Nadto w okresie składania jednego z wniosków o zawezwanie do próby ugodowej w dniu 18 października 2011 r. toczyła się już sprawa IX GC .../11 o zapłatę części należności, a gdy składał ostatni wniosek w październiku 2013 r. to dysponował już prawomocnym wyrokiem w tej materii, co mogło usprawiedliwiać jego przekonanie, iż pozwana będzie skłonna zawrzeć ugodę co do pozostałych niezapłaconych należności.

W zakresie daty wymagalności Sąd Apelacyjny uznał, że jedynie w odniesieniu do kwoty 31 246,30 zł nastąpiło to w chwili rozwiązania umowy, gdyż należała się powodowi, kiedy jeszcze umowa z dnia 15 grudnia 1999 r. obowiązywała. W konsekwencji od tej kwoty odsetki ustawowe zostały zasądzone od dnia następnego po rozwiązaniu tej umowy. Natomiast w odniesieniu do pozostałej kwoty, która z tytułu należnych powodowi kosztów zastępstwa procesowego wpłynęła na rachunek strony pozwanej po rozwiązaniu umowy tj. 77 978,42 zł oraz kwoty zasądzonej na podstawie art. 746 § 1 k.c. tj. 46 835,79 zł, Sąd drugiej instancji uznał, iż ich wymagalność należy łączyć z wezwaniem powoda skierowanym do strony pozwanej o zapłatę, zawartym w zawiadomieniu do próby ugodowej, które zostało doręczone pozwanej w ramach postępowania pojednawczego. Powód nie wykazał konkretnej daty, w której nastąpiło doręczenie tego wniosku, jednakże zważywszy na termin posiedzenia (5 lutego 2008 r.), o którym strona pozwana była powiadomiona, należności te stały się wymagalne najpóźniej tego dnia. W związku z tym odsetki od sumy kwot 77 978,42 zł i 46 835,79 zł zostały zasądzone od dnia 6 lutego 2008 r.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach, strona pozwana zaskarżyła wyrok Sądu drugiej instancji, w zakresie w jakim zostało uwzględnione powództwo i domagała się jego uchylenia, zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji przez oddalenie powództwa z zasądzeniem na jej rzecz od powoda kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego, ewentualnie jego uchylenia z przekazaniem sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania za drugą instancję.

Zarzuciła: 1) naruszenie prawa procesowego, a to: art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 309 k.p.c. i art. 6 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że nie podpisany wydruk z programu komputerowego pozwanej nie stanowi dowodu na okoliczność daty wpływu kosztów zastępstwa procesowego na rachunek pozwanej i w związku z tym uznanie za nie udowodniony zarzut przedawnienia co do kwoty 31 246,30 zł; art. 232 zd. 2 k.p.c., przez jego nie zastosowanie i nie przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia powoda odpowiadającego jego czynnościom wykonanym do dnia rozwiązania umowy zlecenia z dnia 15 grudnia 1999 r.; 2) naruszenie prawa

materialnego, tj. art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 5 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w stanie faktycznym tej sprawy drugie i kolejne zawezwania do próby ugodowej przerwały bieg przedawnienia roszczenia powoda; art. 751 pkt 1 k.c. przez jego nie zastosowanie i nie uwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia; art. 746 § 1 zd. 2 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w przypadku gdy umowa zlecenia z dnia 15 grudnia 1999 r. przewidywała jako warunek odpłatności, wyegzekwowanie na rzecz pozwanej kwot zasądzonych od jej dłużników, to powodowi przysługuje dodatkowe wynagrodzenie w kwocie 46 835,79 zł, które powstaje wyłącznie w związku ze skutecznym wypowiedzeniem tej umowy; art. 455 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że od dnia 6 lutego 2008 r. pozwana pozostawała w zwłoce z zapłatą kwoty 46 835,79 zł.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o jej oddalenie z zasądzeniem kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a wobec tego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 309 k.p.c. i art. 6 k.c. nie mógł odnieść zamierzonych przez pozwaną skutków prawnych. W postępowaniu kasacyjnym, Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Jeżeli chodzi o zarzut naruszenia art. 232 zd. 2 k.p.c., to również i on nie zasługuje na uwzględnienie, jakkolwiek jego bezzasadność wiąże się z trafnością podniesionego przez pozwaną zarzutu naruszenia art. 746 § 1 zd. 2 k.c. Przepis art. 232 zd. 2 k.p.c. nie mógł mieć zastosowania z tego względu, iż w stanie faktycznym tej sprawy roszczenie powoda w części odnoszącej się do kwoty 46 835,79 zł nie podlegało - jak to uczynił Sąd drugiej instancji - ocenie w oparciu o normy prawne zawarte w art. 746 § 1 zd. 2 k.p.c. W tej kwestii należało wyjść od postanowień umowy z dnia 15 grudnia 1999 r., które zostały objęte ustaleniami faktycznymi sądów *meriti*. Chodzi przede wszystkim o § 5 i 8. Według § 5 umowy, powodowi przysługiwało wynagrodzenie w wysokości 3 -

krotności stawki minimalnej, określonej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r., jednakże nie wyższe od zasądzonego. Koszty adwokackie miały być wypłacane powodowi w terminie 7 dni od dnia zapłacenia lub wyegzekwowania ich od dłużników i wszelkie kwoty wypłacone (wyegzekwowane) po przekazaniu sprawy do kancelarii powoda miały być zaliczane w pierwszej kolejności na koszty adwokackie. § 8 uprawniał każdą stronę do rozwiązania umowy za 3 miesięcznym wypowiedzeniem. Jednak do spraw, w których postępowanie zostało podjęte przed dokonaniem wypowiedzenia zastosowanie miały postanowienia paragrafów poprzedzających.

Powód w niniejszej sprawie dochodzi zapłaty wynagrodzenia za zastępstwo procesowe w sprawach, w których tytuły wykonawcze powstały z jego udziałem jako pełnomocnika pozwanej w czasie obowiązywania umowy z dnia 15 grudnia 1999 r.

Z powyższego przedstawienia wynika, że w razie rozwiązania umowy skutek wypowiedzenia, jej postanowienia w zakresie unormowanym w § 5 miały zastosowanie do spraw wszczętych w czasie jej obowiązywania. Po drugie, roszczenie powoda aktualizowało się dopiero po zapłacie przez dłużników stronie pozwanej zasądzonych na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego, bądź wyegzekwowaniu tych kosztów.

W efekcie w świetle § 8 umowy, po jej rozwiązaniu, powód miał prawo prowadzić nadal egzekucję kosztów zastępstwa procesowego w sprawach, w których zostały zasądzone w związku z jego udziałem i podlegały zaspokojeniu w pierwszej kolejności (§ 5 i 6).

Przepisy k.c. regulujące umowę zlecenia, z wyjątkiem art. 746 § 3 i art. 751 k.c., mają charakter dyspozytywny, a to oznacza, że strony umowy zlecenia mogą, zgodnie z zasadą swobody umów (art. 353¹ k.c.), odmiennie określić swe prawa i obowiązki (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2011 r., IV CNP 14/11, nie publ.).

Wprawdzie do chwili rozwiązania umowy, czyli do 20 października 2005 r., powód zwrócił stronie pozwanej akta wszystkich spraw, które prowadził, ale z ustaleń faktycznych poczynionych przez sądy obu instancji nie wynika, aby strony

w tej materii dokonały modyfikacji postanowień zawartych w § 8 w zw. z § 5 zd. 2 umowy. Zauważyć też trzeba, że według § 7, wszelkie jej zmiany wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności. Wypowiedzenie przez pozwaną powodowi pełnomocnictw procesowych, w sprawach w których był uprawniony w świetle tej umowy do prowadzenia egzekucji może znaczyć tyle, że strona pozwana przejęła na siebie kontynuowanie postępowań egzekucyjnych i w razie otrzymania należności w ramach egzekucji lub poza postępowaniem egzekucyjnym, na rzecz powoda realizowało się roszczenie o wypłatę tych należności. Za tą tezą przemawia także okoliczność, że jak przyjmuje Sąd drugiej instancji za Sądem pierwszej instancji, część należności uzyskanych po rozwiązaniu umowy, strona pozwana przekazała powodowi, a zatem taki sposób realizacji skutków umowy po jej rozwiązaniu potwierdza rozumienie jej § 8 w zw. z § 5 zd. 2.

W konsekwencji uzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 746 § 1 zd. 2 k.c. odnośnie do zasądzonej kwoty 46 835,79 zł, skoro jak Sąd drugiej instancji ustala nie została ona stronie pozwanej zapłacona przez jej dłużników, zaś roszczenie powoda powinno być oceniane w oparciu o postanowienia § 5 zd. 2 i § 8 umowy z dnia 15 grudnia 1999 r.

Skuteczne zakwestionowanie zasady, w oparciu o którą Sąd drugiej instancji zasądził należność główną w kwocie 46 835,79 zł, czyni bezprzedmiotowym odnoszenie się do zarzutu naruszenia art. 455 k.c.

Przytoczona treść § 5 zd. 2 umowy ma również istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia, bowiem normuje zagadnienie wymagalności roszczenia. Zgodnie z art. 120 § 1 zd. 1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Według § 5 zd. 2 umowy, zasądzone koszty adwokackie miały być wypłacane powodowi w terminie 7 dni od dnia zapłacenia lub wyegzekwowania ich od dłużnika. Zatem roszczenie powoda realizowało się z upływem 7 dni od wpływu środków na rachunek strony pozwanej, co dotyczy również z mocy § 8 umowy należności zapłaconych bądź wyegzekwowanych przez stronę pozwaną od dłużników po rozwiązaniu umowy, czyli po 20 października 2005 r. Tymczasem Sąd drugiej instancji uznał sprzecznie z § 5 zd. 2 umowy,

iż wymagalność roszczenia w zakresie kwoty 77 978,42 zł (którą strona pozwana otrzymała na rachunek po rozwiązaniu umowy) należy łączyć z doręczeniem przez powoda stronie pozwanej wezwania do zapłaty, zawartego we wniosku o zawezwanie do próby ugodowej. § 5 umowy nie pozwalał na zbiorcze określenie wymagalności, która realizowała się odrębnie co do każdej należności zasądzonej w poszczególnych sprawach tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Po drugie, Sąd drugiej instancji za Sądem pierwszej instancji ustalił, że część z kwoty 77 978,42 zł (konkretnie 37 747,86 zł), wpływała na rachunek strony pozwanej od dnia 1 stycznia 2011 r., a wobec tego nie mogło być mowy o wymagalności roszczenia w tej części, już od 6 lutego 2008 r., co rzecz jasna ma przełożenie na daty początkowe roszczeń odsetkowych.

Dopiero prawidłowe ustalenie daty wymagalności poszczególnych kwot składających się na sumę 77 978,42 zł, przy uwzględnieniu treści § 8 w zw. z § 5 zd. 2 umowy, pozwoli na ocenę dat rozpoczęcia ich biegu przedawnienia i ewentualnie przerwy spowodowane wnioskami o zawezwanie do próby ugodowej, a następnie ocenę zarzutu przedawnienia.

Bieg przedawnienia roszczeń z tytułu kosztów zastępstwa procesowego z poszczególnych spraw powinien być traktowany odrębnie. W razie jedynie częściowego pokrycia tych kosztów, o wymagalności decydować będzie zdarzenie, które uniemożliwia wyegzekwowanie pozostałej części (np. umorzenie postępowania egzekucyjnego). Zwrócić też uwagę trzeba, że sądy obu instancji pomimo ustalenia, że strona pozwana dokonała cesji wierzytelności obejmujących m.in. zasądzone na jej rzecz koszty zastępstwa procesowego w sprawach prowadzonych przez powoda nie wyjaśniły, czy strona pozwana otrzymała z tego tytułu należności i jakie ma to ewentualnie znaczenie w kontekście treści § 8 i § 5 zd. 2 umowy.

Wymagalność pozostałej zasądzonej zaskarżonym wyrokiem kwoty tj. 31 246,30 zł, Sąd drugiej instancji ustalił na dzień 20 października 2005 r. tj. na dzień rozwiązania umowy, przyjmując, że wpłynęła na rachunek pozwanej do tej daty. Zważywszy na to, że określenie tej samej daty co do poszczególnych należności składających się na tą kwotę nastąpiło na skutek oceny zgromadzonego

materiału dowodowego, która nie podlega kontroli kasacyjnej, ustalenie, że kwota ta wpłynęła na rachunek pozwanej 20 października 2005 r. jest ważne dla Sądu Najwyższego.

W konsekwencji zawezwanie do próby ugodowej z dnia 19 października 2007 r. doprowadziło do skutecznego przerwania biegu przedawnienia co do tej kwoty (art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. art. 751 pkt 1 k.c.). Kolejne wnioski w tej materii rzecz jasna mogły skutkować przerwaniem biegu przedawnienia (art. 124 § 1 k.c.), o ile da się je zakwalifikować jako czynności przedsięwzięte bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Sąd drugiej instancji dokonał w tej materii zbyt ogólnej oceny. Nie można zaaprobować stanowiska, iż każde kolejne zawezwanie do próby ugodowej automatycznie prowadzić musi do takiego skutku. Wskazać trzeba, że z uwagi na charakter takiej czynności, jak i jej ostateczne skutki, które w przypadku odmowy zawarcia ugody przez drugą stronę w ogóle nie realizują jej celu, należy dokonać analizy takiej kolejnej czynności z punktu widzenia skutków z art. 123 § 1 pkt 1 k.c., tak aby wykluczyć ewentualną próbę przedłużania w ten sposób - wbrew przepisowi art. 119 k.c. - ustawowego terminu przedawnienia. W wyroku z dnia 28 stycznia 2016 r., III CSK 50/15, nie publ., Sąd Najwyższy wskazał, że kolejne zawezwanie do próby ugodowej jest czynnością przerywającą bieg przedawnienia, jeżeli stanowczo nie ustalono, że przedsięwzięto ją w innym celu, aniżeli wskazany w art. 123 § 1 pkt 1 k.p.c.

Niewątpliwie drugie, czy kolejne zawezwanie do próby ugodowej doprowadzi do skutecznej przerwy biegu przedawnienia np. gdy po pierwszym zawezwaniu do próby ugodowej, aczkolwiek nie zakończonej zawarciem ugody, strony nadal pertraktowały i wnioskodawca mógł liczyć na ugodę, zaś przed upływem terminu przedawnienia strony nie doszły jeszcze do ostatecznego porozumienia, względnie dłużnik swoim zachowaniem daje wierzycielowi uzasadnione podstawy do przyjęcia, że dojdzie do ugodowego zakończenia sporu.

W przedmiotowej sprawie, strona pozwana pomimo wezwań powoda nie przedstawiała mu zestawienia kwot, które na jej rachunek wpływały, w sprawach, w których występował jako jej pełnomocnik i zasądzono na jej rzecz należności z tytułu zastępstwa procesowego. Okoliczność ta mogła uzasadniać składanie

przez powoda kolejnych wniosków o zawezwanie do próby ugodowej, tym bardziej, że strona pozwana jak wynika z ustaleń Sądu drugiej instancji wypłacała jednak powodowi częściowo te należności, które wpływały na jej rachunek i od tego zależała wymagalność jego roszczeń, a zatem miał podstawy do przypuszczenia, że może dojść do ugodowego rozliczenia. Dotyczy to jednak należności, które były realizowane po rozwiązaniu umowy. Inaczej rzecz przedstawia się co do kwoty 31 246,30 zł, która wpłynęła na rachunek strony pozwanej do 20 października 2005 r. tj. w okresie obowiązywania umowy. Sąd drugiej instancji nie wyjaśnił jakie przyczyny uniemożliwiły powodowi wystąpienie o tą kwotę na drogę sądową po pierwszym wniosku o zawezwanie do próby ugodowej. Sąd ustala, że w momencie zwrotu akt stronie pozwanej, skuteczność egzekucyjna wynosiła 50%, a przecież według § 5 zd. 3 umowy z dnia 15 grudnia 1999 r. uzyskane należności w pierwszej kolejności miały pokrywać koszty adwokackie. Mając stosowne pełnomocnictwa w sprawach, w których powód prowadził egzekucję na rzecz strony pozwanej mógł on do czasu rozwiązania umowy ustalić, w których z nich i jakie kwoty zostały wpłacone przez dłużników dobrowolnie, względnie w ramach postępowania egzekucyjnego. Nadto w uzasadnieniu do pozwu (str. 10) wskazał, że rozliczenie spraw, za które pozwany dobrowolnie zapłacił mu zasądzone koszty i oddzielenie ich od tych, za które zapłacić nie chciał, trwało od 2005 r. i zakończyło się we wrześniu 2007 r. Nadmienić trzeba, że w sprawie IX GC .../11, Sąd drugiej instancji uznał, że roszczenie powoda w zakresie należności, które wpłynęły na konto pozwanej do dnia wypowiedzenia umowy uległo przedawnieniu z tego względu, że miał on w tym czasie możliwość kontroli wpływu kwot dobrowolnie zapłaconych stronie pozwanej przez dłużników lub wyegzekwowanych przez komornika (k. 756 tamtych akt).

W tym stanie rzeczy przyjęcie przez Sąd drugiej instancji skuteczności przerwy biegu przedawnienia roszczenia o zapłatę kwoty 31 246,30 zł przez drugie i kolejne wnioski o zawezwanie do próby ugodowej (ewentualnie wskutek pozwu w sprawie IX GC .../11) było przedwczesne, a to czyni zasadnym zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 751 pkt 1 k.c.

Prawomocne osądzenie sprawy IX GC .../11, w ramach której powód dochodził zapłaty wynagrodzenia z części spraw prowadzonych imieniem strony

pozwanej na podstawie umowy z dnia 15 grudnia 1999 r. i przyjęte tam stanowiska przez Sąd drugiej instancji nie są wiążące w tej sprawie. W uchwale z dnia 29 marca 1994 r. III CZP 29/94, MPr 2015/2/85, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w procesie o dalszą - ponad prawomocnie uwzględnioną - część świadczenia z tego samego stosunku prawnego, sąd nie może w niezmienionych okolicznościach odmienne orzec o zasadzie odpowiedzialności pozwanego. W niniejszej sprawie nie może być mowy o identycznych okolicznościach, skoro roszczenia objęte pozwem w tej i w tamtej sprawie mają różne terminy wymagalności, a w związku z tym przesłanki mające znaczenie dla przerwy biegu przedawnienia nie są identyczne. Nadto w niniejszej sprawie strona pozwana przytaczała dodatkowe okoliczności na uzasadnienie zarzutu przedawnienia, jak również w kwestiach dotyczących wymagalności roszczenia w zakresie należności, które nie zostały w jakiegokolwiek części zapłacone, ani wyegzekwowane od jej dłużników z tytułu zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego.

Z tych względów, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c.

jw

eb